

АНОТАЦІЯ

навчальної дисципліни

«Основи наукових суспільно-географічних досліджень»

1. **Назва дисципліни** – «Основи наукових суспільно-географічних досліджень».
2. **Лектор** – доктор географічних наук, професор Сегіда Катерина Юріївна.
3. **Курс** – 2 (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти), семестр – 3.
4. **Кількість:** кредитів – 3; академічних годин – 90 (у т.ч. аудиторних – 48, самостійної роботи – 42).
5. **Опис дисципліни:**

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань і практичних навичок щодо організації, методології та методів наукових суспільно-географічних досліджень, розвиток наукового мислення та здатності до проведення власних досліджень за спеціальністю С6 Географія та регіональні студії.

Завдання дисципліни:

1. сформуванню уявлення про науку як систему знань та суспільно-географічні дослідження як складову наукового пізнання;
2. розкрити теоретико-методологічні засади суспільно-географічних досліджень;
3. ознайомити з основними методами наукових досліджень у суспільній географії;
4. навчити формулювати наукову проблему, мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження;
5. сформуванню навички роботи з науковими джерелами, статистичними та просторовими даними;
6. розвинути вміння застосовувати кількісні та якісні методи аналізу;
7. сформуванню навички підготовки наукових текстів, презентації результатів дослідження та академічної доброчесності.

Зміст дисципліни

Тема 1. Наука та наукове пізнання у суспільній географії.

Поняття науки, її функції та структура. Суспільна географія в системі наук. Особливості наукового пізнання соціально-економічних процесів. Роль географічного підходу у вивченні суспільства. Основні етапи розвитку суспільно-географічної науки.

Тема 2. Методологія та методика наукових досліджень.

Поняття методології, методики та методів дослідження. Рівні наукового пізнання. Загальнонаукові та спеціальні методи. Системний, територіальний, історичний, порівняльний підходи. Методологічні принципи суспільно-географічних досліджень.

Тема 3. Організація наукового дослідження.

Етапи наукового дослідження: постановка проблеми, формулювання мети і завдань. Об'єкт і предмет дослідження. Гіпотеза та її роль у дослідженні. Планування наукової роботи. Вибір методів дослідження.

Тема 4. Джерела інформації у суспільно-географічних дослідженнях.

Наукові публікації, статистичні дані, картографічні матеріали, відкриті бази даних. Робота з науковими джерелами. Методи збору інформації. Критичний аналіз джерел. Цифрові ресурси та відкриті дані.

Тема 5. Методи збору та аналізу даних.

Кількісні та якісні методи. Статистичні методи аналізу. Соціологічні методи (опитування, анкетування, інтерв'ю). Польові дослідження. Методи просторового аналізу. Основи роботи з ГІС.

Тема 6. Просторовий аналіз у суспільній географії.

Поняття просторових процесів і структур. Методи картографування. Геоінформаційний аналіз. Візуалізація даних. Аналіз територіальних відмінностей і нерівностей.

Тема 7. Обробка та інтерпретація результатів дослідження.

Аналіз отриманих даних. Побудова таблиць, графіків, карт. Інтерпретація результатів. Формулювання висновків. Перевірка гіпотез.

Тема 8. Підготовка та оформлення наукових робіт.

Структура наукової роботи (реферат, курсова, стаття). Вимоги до оформлення. Цитування та оформлення списку літератури. Академічна доброчесність. Уникнення плагіату.

Тема 9. Презентація результатів наукового дослідження.

Форми представлення результатів (доповідь, презентація, постер). Основи наукової комунікації. Підготовка виступу. Візуалізація результатів дослідження.

6. **Форми навчання** – лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів.
7. **Методи викладання і навчання** – пояснювально-ілюстративні; репродуктивні; проблемно-пошукові; дослідницькі; проєктні; кейс-метод.
8. **Методи контролю знань, система оцінювання** – виконання та захист практичних робіт (аналіз даних, побудова карт, підготовка міні-досліджень), участь у дискусіях, тестування, поточний контроль; підсумковий контроль – залік.

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Методи суспільно-географічних досліджень : навч.-метод. вид. / за ред. К. Мезенцева. Київ : Видавництво «Фенікс», 2021. 100 с.

2. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу : навч. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 170 с. URL: http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/метод_методол-1.pdf
3. Немець К. А., Немець Л. М. Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі : монографія. Харків : РВВ ХНУ, 2013. 189 с.
4. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії : навч. посіб. Київ : Вища шк., 1996. 231 с.
5. Соціальна географія : підручник / за ред. Л. Немець та К. Мезенцева. Київ, 2019. 304 с. URL: <http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/Social-Geography.pdf>.
6. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : підручник. Одеса : Астропринт, 2009. 544 с.
7. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : підручник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 444 с.
8. Creswell J. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. URL: <https://us.sagepub.com>
9. Bryman A. Social Research Methods. URL: <https://global.oup.com>
10. Niemets K., Sehida K., Niemets L., Kravchenko K., Kobylin P., Telebienieva I., Kliuchko L. Methodology of human-geographical researches: contemporary approaches and methods. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series Geology, Geography, Ecology*. 2022. Issue 56. P. 143–158. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2022-56-10>.
11. ESRI. GIS in Social Sciences. URL: <https://www.esri.com>
12. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>

10. **Мова викладання** – українська.